

บทที่ 4 บริบทของพื้นที่ศึกษา

ผู้วิจัยได้ข้อมูล Tcnap – Recap บางส่วนมาจากองค์การบริหารส่วนตำบลสร้างถ่อ อำเภอเมืองใน จังหวัดอุบลราชธานี ในประเด็นด้านการวิเคราะห์ทุนทางสังคมและศักยภาพของชุมชน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัยให้สามารถเข้าใจบริบทด้านต่างๆของชุมชน โดยสามารถแสดงออกมาได้ดังนี้

ประวัติความเป็นมา

ตำบลสร้างถ่อ ได้ก่อตั้งมาประมาณ 500 ปีกว่ามาแล้ว โดยเมื่อราว พ.ศ.1883 พ่อเฒ่าศรีเชียงนะและพ่อเฒ่าศรีลักซ้าย นำครอบครัวและญาติพี่น้องกลุ่มหนึ่ง มาจากบ้านเก่ากุดกล้า ซึ่งมาตั้งบ้านเรือนอยู่โนนขามหวาน โนนดินนี้ยังปรากฏอยู่ทางด้านทิศใต้ของบ้านสร้างถ่อ ปัจจุบัน และมีครอบครัวลูกหลานติดตามขึ้นมาอยู่ด้วยหลายครอบครัว บ้านที่ตั้งขึ้นใหม่นี้เรียกว่า “บ้านโนนขามหวาน หรือ บ้านนาไก่อ่สา” เพราะเป็นบ้านที่ตั้งอยู่กลางทุ่งนา ห่างไกลหนองน้ำและห้วยเรือ มีแหล่งน้ำซึ่งเป็นสระขุดอยู่ 2-3 แห่ง ห่างไปทางทิศตะวันตกของบ้านนี้ 3-4 เส้น เป็นสระขุดสมัยขอม ถุดูแลน้ำแห้งเขิน จึงทำให้บ้านนี้ขาดแคลนน้ำ เปิดก่อกัดน้ำจึงมีคนเรียกกันว่า “บ้านนาไก่อ่สา” บ้าง บ้านนี้ตั้งอยู่ได้ 25 ปี เนื่องจากตั้งอยู่กลางทุ่ง ถูกแดดเผาและขาดแคลนน้ำดังกล่าวแล้ว ดังนั้นพวกลูกหลานของพ่อเฒ่าศรีเชียงนะ และพ่อเฒ่าศรีลักซ้าย มีพ่อเฒ่าเชียงฮ่ม แม่เฒ่าเชียงจันทร์แดง เป็นต้น ได้พร้อมกันย้ายบ้านขึ้นมาอยู่บริเวณป่ายาง ทางทิศเหนือห่างขึ้นมาประมาณ 5 เส้นเศษ และมีครอบครัวมาจากบ้านท่าเค็ง (ในท้องที่ตำบลชีทวน) บ้านย่อมท่าคุณ (ในท้องที่อำเภออำนาจเจริญ) มาสมทบ จัดตั้งหมู่บ้านขึ้นราว พ.ศ.1908 เรียกบ้านนี้ใหม่ว่า “บ้านโสังยาง” เพราะพื้นที่ส่วนใหญ่มีป่ายางสูงใหญ่เป็นจำนวนมาก ภูมิประเทศบ้านใหม่นี้ มีลำน้ำไหลผ่านอยู่สามด้านคือ ทิศตะวันตกมีน้ำซับซึมไหลมาจากดงหนองอีโดย มาบรรจบกับห้วยเรือ ทางทิศเหนือผ่านไปทางทิศตะวันออกสู่ลำชี ที่เขตบ้านท่าค้อ

โดยบริเวณนาตุน ดงหนองอีโดย มีตาน้ำซับซึมไหลเป็นธารน้ำมาบรรจบกับห้วยเรืออยู่ตลอดทุกฤดูกาล ตาน้ำนี้ชาวบ้านเรียกว่า “น้ำออกบ่อ” คือ ซึมไหลออกมาเองอยู่ชั่วนาตาปี ตาน้ำนี้ไหลออกมาจากโพรงไม้ใหญ่กว้างราว 1 เมตรเศษ ๆ น้ำพุ่งขึ้นมาจากบ่อเอง ชาวบ้านจึงเรียกว่า “สร้างบ่อ”

สร้างบ่อต่อมาเรียกกันเป็น “สร้างท่อ” โดยมีโพรงไม้ครอบอยู่คล้ายกับท่อ คนจึงเรียกกันว่า “สร้างท่อ” สร้างท่อเพี้ยนมาเป็น “สร้างถ่อ ตอนแรกยังเรียกติดต่อกันอยู่ว่า “บ้านโสังยางสร้างถ่อ” สร้างถ่อชีทวน และสร้างถ่อหนองอีโดย” บ้าง ต่อมาค่านำหน้าหายไป เหลือแต่ “บ้านสร้างถ่อ” เรื่องสร้างบ่อ สร้างท่อ สร้างถ่อ ยังมีผู้เล่ากันว่า เป็นที่ตกของบั้งไฟ “เชียงเหียน” ที่ทำการแข่งขันชิงนางไต่จากท้าวผาแดง ตามนิยายผาแดงนางไอ่

บ้านสร้างถ่อ ตำบลสร้างถ่อ อำเภอเมืองใน จังหวัดอุบลราชธานี มีแกนนำทั้งที่เป็นตัวบุคคล เป็นคนแก่ คนนำทำงาน แกนนำ ผู้นำมีความเชี่ยวชาญ ที่ทำงานจนส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านสังคม ภูมิธรรมคือการมีคนต้นแบบด้านการประพฤติตนตามวิถีพอเพียง ด้านการจัดการองค์กร เป็นแกนนำที่ทำงานตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีคนดีเป็นแบบอย่างในการครองตน ครองงาน มีสัมมาอาชีพ ประพฤติตนอยู่ในศีลธรรม สืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีตามวิถีชีวิตสืบต่อกันมา 2) ด้านเศรษฐกิจ มีแกนนำคนเก่งด้าน

อาชีพ มีความรู้ทักษะความชำนาญในการประกอบอาชีพต่างๆ เช่นทำนา ทำไร่ ทำสวนทำให้เกิดการสร้างอาชีพใหม่ให้คนในหมู่บ้าน เกิดรายได้และลดหนี้สินในครัวเรือน 3) ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปรับเปลี่ยนแนวคิดในการทำการเกษตร หันมาทำการเกษตรแบบธรรมชาติ เกษตรอินทรีย์ ลดการใช้สารเคมี ปุ๋ยเคมี หันมาใช้ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยอินทรีย์ น้ำหมักชีวภาพต่าง ๆ ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติไม่เสื่อมโทรม ไม่ถูกทำลาย มีแร่ธาตุ สารอาหาร อุดมสมบูรณ์ คงทนอยู่ได้ถึงอนุชนรุ่นหลังต่อไป มีแกนนำที่สนใจด้านการจัดการขยะในหมู่บ้าน การใช้ประโยชน์และจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน 4) ด้านการดูแลสุขภาพ มีอาสาสมัครที่มีจิตอาสา ดูแลช่วยเหลือผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือด้านสุขภาพ เฝ้าระวัง คัดกรองโรค ระดับปฐมภูมิ ทำให้คนในชุมชนมีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง

อาชีพของราษฎร

ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม พืชที่เกษตรกรปลูกเป็นอาชีพหลัก ได้แก่ ข้าวนาปี ข้าวนาปรัง มันสำปะหลัง ข้าวโพดฝักสด พืชผัก มะม่วง ยูคาลิปตัสและยางพารา ด้านการเลี้ยงสัตว์มีการเลี้ยงกระจายอยู่ทั่วไป ได้แก่ โค กระบือ สุกร ไก่และเป็ด ด้านการประมงมีการเลี้ยงปลาในนาข้าว

ข้อมูลประชากร

จากข้อมูลของสำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง ณ เดือนเมษายน 2558 พบว่า มีประชากรรวมทั้งสิ้น 9,565 คน เป็นชาย 4,788 คน(50.06%) หญิง 4,777 คน (49.94%)

มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 2,408 ครัวเรือน

จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.97 คนต่อครัวเรือน

มีความหนาแน่นของประชากรเฉลี่ย 127.53 คนต่อตารางกิโลเมตร

ที่	หมู่บ้าน	จำนวนประชากร			จำนวนหลังคาเรือน (หลังคา)
		ชาย	หญิง	รวม	
1	บ้านสร้างถ่อ	290	253	543	159
2	บ้านสร้างถ่อ	384	411	795	233
3	บ้านกุดตากกล้า	386	361	747	178
4	บ้านกุดตากกล้า	214	210	424	92
5	บ้านขามป้อม	258	246	504	115
6	บ้านปลาฝา	317	343	660	135
7	บ้านดอนเชียงโท	555	554	1,109	284
8	บ้านรังแร้ง	173	159	332	91
9	บ้านหนองหล่ม	237	270	507	122
10	บ้านหนองเชื่อมใต้	156	159	315	68
11	บ้านศรีบัว	236	218	454	116

12	บ้านศรีบัว	248	333	681	204
13	บ้านหนองเขื่อน	391	406	797	172
14	บ้านขามป้อม	318	331	649	150
15	บ้านสร้างถ่อ	299	260	559	142
16	บ้านสร้างถ่อ	228	255	483	130
รวม	4,790	4,769	4,769	9,559	2,391

สถานะของทุนทางสังคม ที่มีความเชี่ยวชาญและเป็นต้นแบบของชุมชน เป็นคนเก่งคนดี คนสำคัญ ที่สามารถดำเนินกิจกรรมในชุมชนจนกระทั่งเกิดผลกระทบด้านบวกสู่ชุมชน ได้แก่

1. บุคคลต้นแบบด้านสังคมพฤติกรรมตามวิถีชุมชนท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นปราชญ์ผู้มีความรู้ในด้านภูมิปัญญาด้านการจักสารอันเป็นการก่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่อย่างรู้คุณค่า เช่น

การเย็บผ้าไหม การทอผ้า ทอเสื่อกลวดลายมัดหมี่ ที่มีลวดลายเป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่น เป็นต้น การขับเคลื่อนทกลอนสรภัญญะ ทำนองพื้นบ้านมีเนื้อหาด้านวิถีชีวิตดั้งเดิมของคนในท้องถิ่น ในเทศกาลช่วงเข้าพรรษา การรวมกลุ่มเพื่อสืบสานภูมิปัญญาทางดนตรี ด้านพิธีกรรมทางศาสนาและความเชื่อในชุมชน ทั้งนี้จะเกิดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ สังคม วัฒนธรรม วิถีการดำเนินชีวิต และการประกอบอาชีพตามบริบทพื้นที่ ตลอดจนการอนุรักษ์ประเพณีภูมิปัญญา และวัฒนธรรมของชุมชนผ่านการถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมเหล่านั้นให้กับคนรุ่นหลังได้สืบทอดต่อไป

2. บุคคลที่เป็นผู้นำในด้านการบริหารจัดการชุมชน และการประสานงานกับหน่วยงานเพื่อการพัฒนาชุมชน เป็นกลุ่มบุคคลที่ได้ตั้งกฎระเบียบชุมชนเพื่อให้เกิดการปฏิบัติตามพร้อมทั้งการดูแลรักษาความสงบและความปลอดภัยในชุมชน การสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมในชุมชนของหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆที่ให้การสนับสนุน ทั้งด้านการเมืองการปกครอง ด้านสวัสดิการชุมชน ด้านเกษตรกรรมยั่งยืน ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านภูมิปัญญาและประเพณีท้องถิ่น ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ด้านการดูแลสุขภาพและการป้องกันโรคติดต่อ เป็นต้น ซึ่งบุคคลเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นผู้นำชุมชนทั้งผู้นำท้องที่ผู้นำท้องถิ่นหรือเป็นบุคคลที่คนในชุมชนให้ความเชื่อมั่นที่จะสามารถกำกับดูแลงานและกิจกรรมในชุมชนได้

3. แกนนำคนสำคัญที่มีบทบาทในการขับเคลื่อนงานเพื่อการแก้ไขปัญหาและความต้องการในชุมชน ผ่านการดำเนินการในกลุ่มต่างๆในชุมชนเพื่อการสร้างผลกระทบต่อคนในชุมชน ที่ประกอบด้วย

- แกนนำด้านการดูแลสุขภาพ เป็นอาสาสมัครที่เข้ามาดูแลด้านสุขภาพให้กับคนในชุมชน ประกอบด้วย กลุ่มแกนนำ อสม. คัดกรองโรคเบาหวานโรคความดันโลหิตสูง คัดกรองด้านโภชนาการของเด็ก คัดกรองสารเคมีตกค้างในการเกษตร การควบคุมโรคติดต่อ อาทิ โรคไข้เลือดออก จัดตั้งที่ม้าเร็วควบคุมโรคระบาดในตำบลอย่างทันท่วงที พร้อมกับจัดทำโครงการเพื่อลดปัจจัยทางสุขภาพ กลุ่มนวดแผนไทย กลุ่มสมุนไพรในชุมชนและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ

- แกนนำด้านการเกษตรอินทรีย์ และเกษตรแบบพอเพียง เป็นต้นแบบการทำการเกษตรยั่งยืนในพื้นที่ชุมชนและตำบล และการรวมกลุ่มเพื่อหนุนเสริมเพื่อนเกษตรกรด้วยกันและร่วมแลกเปลี่ยนแนวทางการแก้ปัญหาอุปสรรคพร้อมทั้งการหาแนวทางการแก้ไขร่วมกัน

- แขนงนำด้านการจัดการกองทุนโดยการบริหารจัดการกองทุนเพื่อช่วยเหลือคน ชุมชนให้มีเงินทุนในการประกอบอาชีพในชุมชน และการสร้างสวัสดิการในชุมชนโดยมีการดำเนิน กิจกรรมกลุ่มที่ยั่งยืน นอกจากนี้ยังนำเงินทุนมาสนับสนุนสาธารณะประโยชน์ในชุมชน

- แขนงนำในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นบุคคลที่เข้ามาดูแลในเรื่องของการ จัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน เช่น การดูแลรักษาป่าชุมชน การบริหารจัดการ แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร การรณรงค์ให้เกิดการปลูกพืชเพื่อสร้างพื้นที่สีเขียวในชุมชน

สถานะกลุ่ม องค์กรชุมชน และแหล่งเรียนรู้ ตำบลสร้างถ่อ

มีการรวมตัวของกลุ่มคนที่สนใจเรื่องราวเดียวกันตามปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนตนเอง เกิดเป็นแหล่ง เรียนรู้ที่มีวิธีการทำงานเพื่อจัดการกับปัญหาของชุมชน เป็นแหล่งเงินทุน เป็นแหล่งประกอบอาชีพ เสริม และเป็นช่วยเหลือสงเคราะห์สมาชิกในกลุ่ม มีกลุ่ม/องค์กรชุมชน ดังนี้

กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน	-เป็นแหล่งเงินทุนในหมู่บ้าน
กลุ่มกองทุน SML	-เป็นแหล่งเงินในการพัฒนาหมู่บ้านในด้านต่างๆ
กลุ่มฉาบปกติกิจหมู่บ้าน	-สงเคราะห์เงินช่วยเหลือให้แก่ครอบครัวผู้เสียชีวิต
กลุ่ม อสม.	-ส่งเสริมด้านการสาธารณสุขชุมชน/ดูแลสุขภาพ
กลุ่มกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี	-เป็นแหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพและเพิ่ม ศักยภาพให้แก่สตรีในหมู่บ้าน
กลุ่มผู้สูงอายุ	-เพิ่มศักยภาพและบทบาทให้แก่ผู้สูงอายุในด้านต่างๆ
กลุ่มกองทุนแม่ของแผ่นดิน	-ช่วยเหลือเฝ้าระวังและให้ความรู้แก่ผู้ติดยาเสพติด
กลุ่มสตรีออมทรัพย์	-เป็นแหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพ
กลุ่มสาธิตการตลาด	-จำหน่ายสินค้าอุปโภค-บริโภค/มีเงินปันผลให้แก่สมาชิก
กลุ่มผู้เลี้ยงโค-กระบือ	-จำหน่ายโค-กระบือ
กลุ่มน้ำประปาหมู่บ้าน	-ร่วมกันบำรุงรักษาแหล่งผลิตน้ำประปาหมู่บ้าน
กลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทาน	-ร่วมกันบำรุงรักษาคลองชลประทาน
กลุ่มโรงสีข้าวชุมชน	-บริการสีข้าวในชุมชน
กลุ่มสตรีทอผ้า	-ทอผ้า/สร้างอาชีพเสริมเพิ่มรายได้
กลุ่มกองทุน กขคจ.	-เป็นแหล่งเงินทุนให้แก่ผู้ยากไร้ในหมู่บ้าน
กลุ่มเลี้ยงปลาในนาข้าว	-เพาะพันธุ์ปลาในนาข้าว/ส่งเสริมระบบนิเวศน์ตาม ธรรมชาติ
กลุ่มเมล็ดพันธุ์ข้าว	-จำหน่ายพันธุ์ข้าวคุณภาพ
กลุ่มยางพารา	-จำหน่ายยางพารา
กลุ่มเย็บผ้า	-เย็บผ้า/สร้างอาชีพเสริมเพิ่มรายได้
กลุ่มปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ	-ผลิตและจำหน่ายปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ
กลุ่มข้าวกล้องงอก	-ผลิตและจำหน่ายข้าวกล้องงอกเพื่อสุขภาพ

สถานะหน่วยงาน แหล่งประโยชน์ ตำบลสร้างถ่อ

มีกระบวนการทำงานที่ร่วมกันหลายภาคส่วน ผ่านการใช้ทุนและศักยภาพของชุมชน ทั้งคนเก่งคนสำคัญ และกลุ่มหรือองค์ในชุมชน ตลอดทั้งผู้นำภาคประชาชน และมีหน่วยงานในพื้นที่ประกอบด้วยองค์การบริหารส่วนตำบลสร้างถ่อ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล โรงเรียนองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้เป็นกลไกหลักและเจ้าภาพหลักในการหนุนเสริมกระบวนการดำเนินงานและการพัฒนาศักยภาพให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น แหล่งประโยชน์ที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตของคนในพื้นที่ชุมชน นอกจากนี้หน่วยงานภาครัฐและเอกชนนอกพื้นที่เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาและหนุนเสริมกระบวนการทำงานในพื้นที่ร่วมด้วย เช่น สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุบลราชธานี สำนักงานเกษตรอำเภอโขงไฉ่น้ำ พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดอุบลราชธานี พัฒนาชุมชน อำเภอโขงไฉ่น้ำ

หมู่บ้านจัดการตนเอง ตำบลสร้างถ่อ

มีการดำเนินงานเพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยชุมชน โดยมี องค์การบริหารส่วนตำบลสร้างถ่อ เป็นผู้สนับสนุนให้เกิดศักยภาพและความเข้มแข็งในการจัดการตนเอง โดยมีกระบวนการ วิธีดำเนินงาน มุ่งงานและกิจกรรม ที่ตอบสนองการแก้ไขปัญหาและความต้องการของชุมชนเอง โดยคนในชุมชน กลุ่มและองค์กรในชุมชนเป็นแกนหลักที่มีบทบาทในการดำเนินงานและกิจกรรมพร้อมทั้งบูรณาการร่วมกับศักยภาพของแหล่งประโยชน์ในพื้นที่ โดยมีหน่วยงานและองค์กรทั้งในและนอกพื้นที่เป็นหน่วยงานสนับสนุน

สถานะองค์การบริหารส่วนตำบลสร้างถ่อ

หลักและแนวคิดในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น กรอบแนวคิดในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลสร้างถ่อ เป็นการแปลงนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาในระดับต่างๆ มาเป็นวาระระดับพื้นที่ ซึ่งได้ยึดหลักการพัฒนาที่ตอบสนองต่อนโยบายของรัฐ และสอดคล้องเชื่อมโยงกับทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนการพัฒนาจังหวัดอุบลราชธานี รวมทั้งเป็นไปตามอำนาจหน้าที่ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนมีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและศักยภาพของท้องถิ่น รวมทั้งตอบสนองความต้องการและปัญหาของประชาชนในพื้นที่

ภารกิจขององค์การบริหารส่วนตำบลสร้างถ่อ นับวันยังมีปริมาณเพิ่มมากขึ้น ทำให้การใช้จ่ายงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด ต้องเป็นไปด้วยความรอบคอบ งบประมาณที่ได้ดำเนินการไปแล้วต้องเกิดประสิทธิผลและประสิทธิผลมากที่สุด โดยมีการติดตามและประเมินผลโครงการที่ได้ดำเนินการทุกโครงการเพื่อเป็นการรับประกันได้ว่าสิ่งที่องค์การบริหารส่วนตำบลสร้างถ่อได้ดำเนินการไป เกิดประโยชน์กับประชาชนไม่น้อยเพียงใด มีความคุ้มค่ากับงบประมาณหรือไม่

การวางแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลสร้างถ่ออยู่ภายใต้หลักการวิเคราะห์งบประมาณ วิเคราะห์ศักยภาพขององค์กร เพื่อให้การจัดสรรบริการสาธารณะเป็นไปอย่างทั่วถึงเป็นธรรม และมีความเป็นไปได้

1. การวิเคราะห์ศักยภาพเพื่อประเมินสภาพการพัฒนาในปัจจุบันและโอกาสพัฒนาในอนาคตขององค์การบริหารส่วนตำบลสร้างถ่อ

การวิเคราะห์ศักยภาพเพื่อประเมินสภาพการพัฒนาในปัจจุบัน และโอกาสในการพัฒนาในอนาคตขององค์การบริหารส่วนตำบล เป็นการประเมินถึงโอกาสและภาวะคุกคามหรือข้อจำกัดอันเป็นสภาวะแวดล้อมภายนอกที่มีผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น รวมถึงจุดแข็งและจุดอ่อนของท้องถิ่นอันเป็นสภาวะแวดล้อมภายในขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยใช้เทคนิคการ SWOT analysis เพื่อพิจารณาศักยภาพการพัฒนาของแต่ละยุทธศาสตร์

จุดแข็ง (Strength = S)

1. ผู้บริหารที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน มีความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะพัฒนาท้องถิ่นและให้ความสนใจกับการวางแผนเชิงรุก
2. ประชาชนมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย ชยัน อดทน รักถิ่นฐาน และมีความรักความสามัคคี
3. บุคลากรมีความพร้อมที่จะให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลสร้างถ่อ
4. มีแหล่งทรัพยากรน้ำที่อุดมสมบูรณ์ เช่น แม่น้ำชี ห้วยเรือ อ่างเก็บน้ำหนองเหล่าหิน

จุดอ่อน (Weaknesses = W)

1. โครงสร้างการทำงาน การมอบหมายงานและการกำหนดภาระงานของบุคลากรไม่ชัดเจนทำให้การปฏิบัติงานเกิดความสับสนและขาดประสิทธิภาพ
2. ความไม่ชัดเจนของการกำหนดภาระงานมีผลต่อการประเมินผลการปฏิบัติราชการทำให้การประเมินผลการปฏิบัติราชการไม่สามารถสะท้อนประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรที่เหมาะสมเป็นธรรม
3. ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้าน และเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน
4. ขาดระบบการบริหารจัดการทรัพยากรที่จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาท้องถิ่น
5. โครงการขนาดใหญ่ต้องใช้งบประมาณสูง องค์การบริหารส่วนตำบลสร้างถ่อไม่สามารถดำเนินโครงการได้
6. ระบบฐานข้อมูลในด้านต่างๆ ยังไม่ชัดเจนและถูกต้อง เพราะประชาชนให้ข้อมูลที่คลาดเคลื่อน
7. ประชาชนยังไม่เข้าใจบทบาทของตนเองในการพัฒนาท้องถิ่น

โอกาส (Opportunity = O)

1. พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น โดยที่หน่วยงานส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ส่งเสริมและสนับสนุนการถ่ายโอนภารกิจให้แก่ อบต.
2. การเกิดปัญหาน้ำท่วมและฝนแล้งในทุกภูมิภาค ทำให้รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตระหนักถึงความสำคัญการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลสร้างถ่อมีโอกาสได้รับการช่วยเหลือค่อนข้างมาก

3. ตำบลสร้างถ่อ เป็นตำบลขนาดใหญ่ และมีประชากรจำนวนมาก ทำให้สามารถดำเนินการขอจัดตั้งเป็นเทศบาลตำบลได้

4. มีสถานบันการศึกษาขยายโอกาสทำให้เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมด้านการศึกษา การพัฒนาคน ในการพัฒนาท้องถิ่น

อุปสรรค (Threat = T)

1. โครงสร้างพื้นฐานในด้านถนน ไฟฟ้า น้ำประปา ที่มีอยู่ยังไม่สามารถใช้งานได้ อย่างคุ้มค่าและเป็นประโยชน์อย่างเพียงพอ

2. ขาดการวางแผนเพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพ และการสร้างรายได้ให้แก่ประชาชน

3. เยาวชนและผู้ด้อยโอกาสทางสังคมยังมีคุณภาพชีวิตที่ไม่ได้มาตรฐาน

4. ประชาชนขาดการพัฒนาด้านการผลิต การตลาด การแปรรูปอุตสาหกรรม การเกษตรและการท่องเที่ยว

5. ประชาชนขาดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ทุนบุคคลและศักยภาพชุมชน

ประชาชนในหมู่บ้านยังมีความเดือดร้อนในหลายๆด้าน เช่น ที่นา ความขัดแย้ง การประกอบอาชีพ รายได้ไม่เพียงพอ ยาเสพติด เป็นต้น รวมทั้งผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส ผู้สูงอายุยังต้องการโอกาสและบทบาททางสังคมที่เพิ่มมากขึ้น

การจัดการตนเอง

ประชาชนในหมู่บ้านยังมีความเดือดร้อนในหลายๆด้าน เช่น ที่นา ความขัดแย้ง การประกอบอาชีพ รายได้ไม่เพียงพอ ยาเสพติด เป็นต้น รวมทั้งผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส ผู้สูงอายุยังต้องการโอกาสและบทบาททางสังคมที่เพิ่มมากขึ้น จึงได้มีการต้องมีผู้นำที่เข้มแข็งทั้งทางด้านคนเก่ง คนดี คนที่กล้าแสดงออก ในด้านต่างๆ มาบูรณาการแก้ไขช่วยเหลือประชาชน รวมถึงการประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เข้ามาดำเนินการร่วมกัน

ผลกระทบ

ประชาชนในหมู่บ้านได้รับความช่วยเหลือตามลำดับรวมถึงการแก้ไขปัญหาในด้านต่างๆจากผู้นำ คนดี คนเก่ง ในหมู่บ้าน และจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาดูแล

ข้อมูลทุนทางสังคมของชุมชนท้องถิ่น ระดับกลุ่มกลุ่มอาชีพ และ องค์กรชุมชน ที่มีกระจายกันอยู่ใน 16 หมู่บ้าน ของตำบลสร้างถ่อ มีดังนี้

กลุ่มกองทุนเงินล้าน-สัจจะออมทรัพย์ , กลุ่มฅมาปณกิจหมู่บ้าน , กลุ่ม อสม. ,กลุ่มกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี , กลุ่มผู้สูงอายุ , กลุ่มกองทุนแม่ของแผ่นดิน , กลุ่มออมทรัพย์หมู่บ้าน , กลุ่มข้าวกล้องงอก , กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียง , กลุ่มน้ำประปาหมู่บ้าน , กลุ่มกองทุนเงินล้าน-สัจจะออมทรัพย์ , กลุ่มกองทุน SML , กลุ่มสตรีออมทรัพย์ , กลุ่มกองทุน กขคจ. , กลุ่มข้าวกล้องงอก , กลุ่มสตรีทอผ้า , กลุ่มกองทุนข้าว , กลุ่มเพาะเห็ดคนพิการ , กลุ่มเลี้ยงปลาในนาข้าว , กลุ่มน้ำประปาหมู่บ้าน ,

กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน , กลุ่มออมทรัพย์หมู่บ้าน , กลุ่มโรงสีข้าวชุมชน , กลุ่มเย็บผ้า , กลุ่มผู้เลี้ยงโค-กระบือ , กลุ่มปุ๋ยเคมี , กลุ่มปุ๋ยชีวภาพ , กลุ่มยางพารา , กลุ่มโรงสีข้าวชุมชน , กลุ่มเลี้ยงหมู , กลุ่มเมล็ดพันธุ์ข้าว , กลุ่มสาธิตการตลาด

ประเด็นที่ดำเนินการ

ผู้วิจัยกำลังดำเนินการศึกษางานวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณของปัจจัยที่มีผลต่อภาวะผู้นำ ของประธานกลุ่มอาชีพทอผ้าบ้านสร้างถ่อ ต.สร้างถ่อ อ.เขื่องใน จ.อุบลราชธานี จากการรับฟังข้อมูลของพื้นที่ที่ทราบว่ากลุ่มทอผ้ามีความเข้มแข็งและสามารถรวมตัวกันของสมาชิกที่มีอยู่ประมาณ 30 คน ผลผลิตสินค้าให้กับศูนย์ศิลปาชีพบ้านยางน้อย เพื่อส่งจำหน่ายไปทั่วประเทศ โดยการนำของแม่ประกอบกิจ ฝอยทอง ซึ่งเป็นผู้ก่อตั้งและดำรงตำแหน่งประธานกลุ่มทอผ้าบ้านสร้างถ่อ มาตั้งแต่ปี 2536 จึงได้ลงพื้นที่เพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึกกับแม่ประกอบกิจ ฝอยทอง และแม่วัลลา แววดรี รองประธานกลุ่ม โดยเก็บข้อมูลในเชิงคุณภาพและสำรวจบริบทของพื้นที่ทั้งหมด โดยการไปพบและสัมภาษณ์กลุ่มอาชีพอื่นๆในพื้นที่ด้วย เช่น กลุ่มอาชีพทำเกลือสินเธาว์ กลุ่มอาชีพปลูกมะนาว ศูนย์เศรษฐกิจพอเพียง และเยี่ยมชมการจ่ายเบี้ยผู้สูงอายุ และการจัดกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุ ซึ่งได้รับการประสานงานและร่วมมืออย่างดีจากทางองค์การบริหารส่วนตำบลสร้างถ่อ โดยการนำของท่านนายกฯ และท่านปลัดฯ หลังจากนั้น จึงกลับมาจัดทำแบบสอบถามเพื่อประเมินคุณลักษณะของผู้นำกลุ่มทอผ้า และลงพื้นที่อีกครั้งเพื่อแจกและเก็บแบบสอบถามในลักษณะเจาะจงเลือกจากสมาชิกของกลุ่มทอผ้าซึ่งมีอยู่ประมาณ 30 คน เพื่อจะนำมาวิเคราะห์ในเชิงปริมาณว่าสมาชิกของกลุ่มมีความคิดเห็นอย่างไรถึงคุณลักษณะผู้นำด้านต่างๆของแม่ประกอบกิจ ฝอยทอง โดยนำข้อมูลในเชิงปริมาณนี้มาเทียบเคียงกับข้อมูลในเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์และสำรวจบริบทของชุมชน โดยรอบและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (descriptive analysis) ซึ่งจะนำไปสู่การจัดทำเป็นรูปแบบคุณลักษณะของผู้นำกลุ่มอาชีพผู้สูงอายุ เพื่อเป็นแนวทางให้กับพื้นที่นำไปใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมและพัฒนาตัวผู้นำกลุ่มอาชีพผู้สูงอายุอื่นๆในพื้นที่ให้มีคุณลักษณะที่เหมาะสมต่อการนำพา กลุ่มอาชีพของตนไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้